

Asia: VN/179/2024

Lausuntopyyntö Finnfund-lain muutostarpeita koskevasta arviomuistiosta

Lausunnonantajan lausunto

1. Yleiset huomionne arviomuistiosta ja Finnfund-lain uudistamistarpeista?

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry kiittää mahdollisuudesta lausua Finn-fund-lain muutostarpeita koskevan arviomuistion VN/179/2024 herättämistä kysymyksistä ja työryhmän esittämistä ajatuksista.

Teollisen Kehitysyhteistyön Rahasto Oy:n nimenmuutos on varmasti ajankohtainen. Sinäl-lään Finnfund nimellä yhtiön toiminta on näkynyt jo vuosia ulospäin, joten nimenmuutos on enemmän sisäinen kuin ulkoinen muutos.

Finnfund tekee nykyisellään tärkeää työtä ruokaturvan, metsävarojen ja uusiutuvan ener-gian tarjonnan tukija kehitysmaissa. MTK on mielellään jatkossakin mukana tarjoamassa omaa osaamistaan sektoreiltaan ja kehitysyhteistyöhankkeista myös uuden Finnfundin käyttöön.

2. Mitä mieltä olette ehdotuksesta, että Finnfundin nykyistä toimialaa laajennettaisiin siten, että Finnfund voisi jatkossa rahoittaa myös muualle kuin kehittyvään maahan perustettua yritystä, siinä tapauksessa, että rahoitus käytetään kehittyvässä maassa toteutettavaan investointiin? Millaisia vaikutuksia arvioitte tällä olevan?

Toimialan laajentaminen on tärkeä asia tutkittavaksi. Muistion esitykset ovat perusteltuja ja kuvaavat ajan muutosta (Finnpartnership, teknisen tuen hallinnointi, DevPlat (Develo-ping Markets Platform on Business Finlandin ja UM:n yhteistyöalusta) ja PIF - Investointituki kehitysmailla (Public Sector Investment Facility) sekä muut mahdolliset julkishallinnon teh-tävien siirto uudelle Finnfundille).

3. Pidätekö tarkoituksenmukaisena ehdotusta Finnfundin uudesta rakenteesta eli emo-tytäryhtiö – mallista, jossa julkiset hallintotehtävät keskitettäisiin tytäryhtiöön ja liiketoiminta emoyhtiöön? Muut huomionne emo-tytäryhtiö –malliin? Muut huomionne ”yhden yhtiön malliin” tai ”virasto-yhtiö” –malliin?

Yhtiömallipohdinnassa on nostettu esiin mm. ”sparraaja” tehtävään viitaten oikeuskanslerin pidättyväiseen suhtautumiseen kaksoisrooliin. Hallitusohjelmaviittauksessa muistiossa todetaan suomalaisen osaaminen tuottamaan lisäarvoon. Voikin kysyä, miten hallitusohjelman tavoite saavutetaan esitetyillä toimintamalleilla? Mitä kauemmaksi rahoitus viedään, sitä vaikeammaksi suomalaisten toimijoiden mukanaolo ratkaisujen toteuttamisessa muodostuu. On hyvä seurata vaikkapa Saksan, Hollannin tai Tanskan työtä kehitysyhteistyössä. On vaikea nähdä, että he jättäisivät seuraamatta, mihin heidän isollekin toimijoille kohdennettu tuki käytännössä menee ja miten heidän omien toimijoiden rooli toteuttamisessa on varmistettu. On todettava, että tässä muistiossa teknisen tuen osuudessa on pohdittu asiaa, mutta loppupäätelmä ei vastaa em. EU-jäsenmaiden tulkintaa omien yritys-tensä kannustamisesta uusille markkinoille. On selvää, että mitä vähemmän kiinnitämme asiaa huomiota, sitä vähemmän meillä on suomalaista osaamista ja tarjontaa hankkeisiin myös tulevaisuudessa.

Teknisen tuen lisääminen vahvistaa varmasti Finnfundin rahoituksen toimeenpanoa. Ki-teytettynä hyvä tekninen tuki pienentää sijoitusten riskiä. Kuten muistiossa on todettu, pitää myös varmistetaan Finnfundin objektiivinen seuranta, jos Finnfundin oma henkilöstö antaisi teknistä tukea (vaihtoehto B). Vaihtoehto C olisi suoraviivainen tapa, mutta toisaalta synergia Finnfundin toiminnan kanssa häviäisi, kuten muistiossakin on todettu.

4. Huomionne ehdotukseen siitä, että Finnfundin tytäryhtiölle säädettäisiin oikeus myöntää valtionavustuksia? Huomionne siihen, että Finnfundin tytäryhtiöllä olisi oikeus myöntää avustuksia myös yli ns. de minimis –rajan (300 000 e, ks. komission asetus (EU) N:o 1407/2013) ja oikeus käsitellä myöntö-, maksatus- ja muutospäätöksiä koskevat oikaisuvaatimukset?

Esitetty muutos ei paranna tunnettua haastetta pienten ja keskisuurten toimijoiden liitetoiminnan tukemiseen. Vai onko muistiossa mainittu suomalaisten rahastojen malli sellainen? Finnfund-tukien taso, kuten myös tekninen tuki, tuntuu tähtäävän suurempiin investointeihin. Tämän tyyppiset tukimuodot ovat tällä hetkellä kasvussa niin kahdenvälisen kuin monenvälisen toimijoiden keskuudessa. Sen sijaan ns. Missing middle rahoitus pienemmille ja keskisuurille toimijoille näyttäisi jäävän muutoksien ulkopuolelle. Tekninen tuki pienten ja keskisuurten toimijoiden liiketoimintaan voisi avata uudenlaisia mahdollisuuksia yhteistoiminnalle kehitysmaiden ja suomalaisten toimijoiden kesken.

5. Mitkä arviomuistiossa mainituista Finnpartnership- ja PIF-tehtävistä (arviomuistion jaksot 2.2 ja 2.5) ovat mielestänne julkisia hallintotehtäviä?

-

6. Miten laissa tulisi säätää julkisten hallintotehtävien siirrosta Finnfundin tytäryhtiölle ostopalvelusopimuksella siten että tehtävät määritellään laissa riittäväällä tarkkuudella, mutta samalla huomioiden se, että tehtävien kaikkia yksityiskohtia ei välttämättä ole tarkoituksenmukaista säätää lakiin sekä huomioiden, että tulevaisuudessa julkiset hallintotehtävät voivat muuttua rahoitusmuotojen muuttuessa nopeasti?

-

7. PeVL 35/2008 vp lausunnon valossa, onko tarpeen säätää tarkemmin siitä, että Business Finlandin rahoituskeskus (virasto) hoitaa ulkoministeriön puolesta vain sopimuksen nojalla julkista hallintotehtävää DevPlat-alustan osalta (jakso 2.4.)?

-

8. Voidaanko tulkita jatkossakin, että (emo)Finnfund ei hoida julkista hallintotehtävää rahoitusliiketoimintaansa harjoittaessa, koska rahoitusta ei myönnetä hallintopäätökseen rinnastuvassa (haku)menettelyssä (ks. prof. Mäenpään lausunnosta jakso 2.8.1)?

-

9. Voisiko Finnfundin tytäryhtiö myöntää valtionavustusta samalle yritykselle, joka on Finnfundin emoyhtiön sijoitusportfoliossa tai johon Finnfund suunnittelee mahdollista sijoitusta, eli on osa Finnfundin emoyhtiön rahoitusliiketoimintaa (markkina-/kilpailuneutraliteetti, ks. jakso 2.3.3.)? Muut huomionne markkina-/kilpailuneutraliteettiin liittyen?

-

10. Huomionne julkisuuslain soveltumisesta, tietojenvaihdosta ja salassa pidettävien tietojen luovutuksesta Finnfundin toimintaan liittyen (huomioiden eri yksityisten ja julkisten tahojen kanssa tehtävä yhteistyö)? Onko arviomuistiossa tunnistettu riittävällä tavalla tahot joille voi olla tarvetta siirtää tietoja? Muita huomioitanne?

-

11. Mikä on julkisen hallintotehtävän korvausmekanismi tilanteessa, jossa kilpailua ei ole (ks. jakso 2.7.1.3)?

-

12. Huomionne liittyen Finnfundin hallintoneuvoston rooliin tulevaisuudessa? Millaiseksi arvioitte sen merkitykseen sidosryhmien ja eduskunnan tiedonsaantiin?

Hallintoneuvosto jatkossa – hallintoneuvoston tehtäväkenttä tarvitsee joka tapauksessa uudistamisesta. Missä muodossa hallintoneuvosto ja sen jäsenten taustaryhmät pysytään paremmin sitomaan yhtiön tavoitteiden muotoilemiseen ja tuottamaan lisäarvoa hallituk-sen ja toimivan johdot tueksi on keskeinen kysymys. Yhtiö tarvitsee jatkossakin hyvän kytkennän poliittiseen päätöksentekoon ja yhtiön toimintaan vaikuttavien poliittisten päätösten tunnistamiseen. Mitä paremmin yhtiön toimintaan vaikuttavien päätösten tekijät tuntevat alaa, sitä vaikuttavampaa työtä myös yhtiö pystyy saavuttamaan omalla työllään.

13. Lakimuutosten myötä Finnfundin tytäryhtiö voisi tukea yrityksiä joustavammin teknisellä tuella yritysten hankkeiden saattamisessa investointirahoituskelpoiseksi. Lisäksi Finnfundin investointien minimikokoa olisi mahdollista alentaa. Miten arvioitte näiden seikkojen vaikuttavan yritysten mahdollisuuksiin kehittää liiketoimintaa kehittyvissä maissa?

Rahoituksen kohdentuminen isoille toimijoille on ollut viime vuosien ilmiö. Uutena ajatuksena tässä esityksessä on mukana mahdollisuus rahoittaa myös muita Suomessa rekisteröityjä toimijoita/rahastoja. Hyötyjen jakautuminen kehitysmaatoimijoiden ja suomalaisten toimijoiden välille jää epäselväksi. Toisaalta ulkoistettaessa muille suomalaisille toimijoille on myös arvioitava, miten riski erilaisissa tilanteissa jakaantuu. Selvää on, että rahoitettavien toimijoiden muutos

osaltaan siirtää vaikuttavuusanalyysiä ja hallintokustannusta uusille toimijoille. Tämä heijastuu Suomen rahoituksen vaikuttavuuden arviointiin, kun olemme pieni osa isojen toimijoiden rahoitusta. Kuten aikaisemmissakin keskusteluissa on ollut esillä, ison toimijan vaikuttavuudesta voidaan kirjata suomalaisen osuuden merkitykseksi jotain, mutta perusteet Suomen osuudelle kokonaisvaikuttavuudessa on vaikea määrittää.

14. Miten arvioitte muutosten vaikutuksia? Tulisiko vielä jokin näkökulma erityisesti ottaa huomioon vaikutusten arvioinnissa?

Silmiinpistävä viesti muistiossa on ulkoministeriön resurssipula. Seurattavia asioita on enemmän kuin on henkilöresursseja työn tekemiseen. Ulkoistaminen nähdään tästä syystä lisäresurssina, vaikka osassa muistiota todetaan, ettei hallinnollista työtä voida olla laskematta UM:n henkilöraamiin, mikä johtaa leikkauksiin ulkoministeriöön jäävässä henkilöstössä. Tämä siis silloin, jos halutaan pysyä olemassa olevassa henkilöstöraamissa.

Vaikka muistiossa on tuotu hyvin esiin UM:lle jäävä iso työpanos asioiden valmistelussa, ulkoistamisen seuranta ja valvonta ovat peitelty omistajaohjauksen epämääräiseksi jäävään kokonaisuuteen. Selkeää arviota uudistuksen henkilöstövaikutuksista on vaikea löytää ulkoistamisen kokonaisvaikutuksesta.

15. Muut mahdolliset huomionne?

-

Ruippo Juha
Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry